

Björn Magnusson Staaf, Tomas Tägil och Tomas Gustavsson om fukt- och mögelskadade hus:

"Stärk konsumentmakten"

Artikelförfattarna vill se politisk handlingskraft.

"I förstone bör byggjättarna och försäkringsbolagen förmås att bygga upp en skadefond som kan användas för att mildra följderna för dem som drabbats."

FOTO NICLAS KÖHLER

Kritiserad fasadteknik används i Hamnhuset på Norra Älvstranden i Göteborg.

Frågan om fukt- och mögelskador i fasader med tunnputs på frigolit är ytterst genant för byggbranschen. Trots att denna byggnadsteknik strider mot elementära kunskaper i ämnet praktisk byggnadsteknik, har den tillämpats i stor skala, medan de som varnat för metoden viftats bort som konservativa bakåtsträvare. Men SPs undersökningar och övertygande skadeanalys visar att den gamla byggnadstekniska regeln om att fukt inte får stängas in mellan två täta skikt fortfarande gäller.

Mellan 1996 och 2006 byggdes i Sverige cirka 198 000 lägenheter, i småhus och flerfamiljshus. Enligt uppgifter som figurerat i press har 10 miljoner kvadratmeter byggts med den kritiserade byggnadstekniken, vilket kan innebära bortåt 100 000 bostäder.

De som drabbats är till stor del unga familjer som gjort vad de sett

som sitt livs investering. För 10 år sedan fick man kanske betala 2 miljoner kronor för ett nybyggt småhus, de senaste åren har det ofta handlat om minst 3 miljoner kronor. För dem som köpt hus med frigolitfasader är ansvars- och försäkringsfrågorna av största betydelse.

Byggnadsteknik med putsade fasader är en del i en stenbyggnadskultur med 800-åriga traditioner i Sverige. Robusthet, långsiktig hållbarhet, ringa underhåll, klimatutjämnande egenskaper och frånvaro av risk för mögelangrepp är egenskaper som förknippas med denna byggnadsteknik. När man i dag säljer hus med putsade fasader, refererar man till denna byggtidning. För lekmän är det svårt att inse att tunnputs på frigolit handlar om något helt annat. För hur ska man veta vad som finns bakom ytskikten?

I hus med tunnputs på frigolit har man sålt fukt- och mögelbenägna

konstruktioner, som inte är robusta och vars livslängd ingen kan garantera längre än 10–20 år framåt. Denna typ av affärsmetoder skulle kunna liknas vid mycket värre saker, men det är i alla fall inte någon överdrift att hävda att man vilsefört konsumenterna. Gedigna stenhus, som man vid marknadsföringen i praktiken refererar till, ska ha en hållbarhet som bara begränsas av hur länge människorna värnar dem. Förlängda garantitider i storleksordningen 10 år på putsade ytterväggar ger ett löjets skimmer över dem som utfärdar dessa.

Det behövs nu politisk handlingskraft för att undvika katastrofala följder för dem som i dag bor i hus med de aktuella bristerna. Förutom de stora byggföretagen är det ett anständighetskrav att även försäkringsbolag, som svarat för till exempel byggfelsförsäkringar, tvingas ta ett stort mått av ansvar. I förstone bör byggjättarna och försäkringsbolagen förmås att bygga upp en skadefond som kan användas för att mildra följderna för dem som drabbats.

Men de konstaterade missförhållandena ger också anledning att ifrågasätta hur kunskapsuppbyggnaden i byggföretag och forskning med bygganknytning sker.

Det är uppenbart att det i dag behövs ett finansieringssystem med konsumentinflytande för byggrelaterade forsknings- och utvecklingsprojekt.

Makten över kunskapsuppbyggnaden är den allra viktigaste faktorn i den förändring av byggandets villkor som är en nödvändig följd av den byggskandal som vi nu ser rullas upp.

Björn Magnusson Staaf
Tomas Tägil
Tomas Gustavsson

Björn Magnusson Staaf är fil dr i arkeologi och stadsantikvarie i Lund

Tomas Tägil är arkitekt, universitetslektor och verksam som lärare vid arkitektutbildningen på LTH.

Tomas Gustavsson är byggnadskonstruktör, tekniker och har arbetat med en rad murverksprojekt vid Avdelningen för Konstruktionsteknik, LTH.